

Studieplan

PSYK200: Ledelsespsykologi

(15 studiepoeng)

Generelle læringsmål

Ledelsespsykologi gir en skoloring i sentrale teorier og perspektiver på ledelse. Med utgangspunkt i norsk og internasjonal teori og empiri, blir det undervist i en rekke implikasjoner av lederskap, blant annet knyttet til organisasjoners produktivitet og de ansattes trivsel. Et viktig punkt i faget er å bevisstgjøre studentene på de deler av ledelsesfeltet som er vitenskapelig fundert.

Spesifikke læringsmål

1. Ledelse – historikk og sentrale forståelsesperspektiv

Studenten skal kunne redegjøre for:

- de sentrale hoveddimensjonene for lederatferd
- ulike definisjoner eller modeller for ledelse i et historisk perspektiv
- forskjellen mellom å være administrator og å være leder
- forskjeller mellom en norsk og en amerikansk ledelsestradisjon
- myter og fakta knyttet til lederrollen
- noen sentrale funn i norske lederundersøkelser (ledelse på norsk)

2. Lederatferd , personegenskaper og personlighetstrekk

Studenten skal kunne redegjøre for:

- ulike typer lederstiler og lederatferd
- betydningen av personlighetstrekk for lederatferd
- emosjoner og emosjonell intelligens betydning for utøvelse av ulike lederroller
- forholdet mellom kjønn og ledelse, herunder mannlig etnosentrisme og glasstak-hypotesen
- konsekvensene av sosial identitet, herunder den prototype leder

3. Ledelse, samspill og situasjonsforhold

Studenten skal kunne redegjøre for:

- kontingensmodeller versus mer universelle modeller for ledelse
- situasjonsfaktorers betydning for ledelse
- Sosial utveksling, medarbeideres og ledes innbyrdes forventninger
- begrepene 'selv-ledelse' (self-leadership, self-management) og superledelse, og for utøvelse av disse typer ledelse
- ledelse av kunnskapsbedrifter (ledelse i gruppe, team, delt lederskap)
- lederen som kulturbærer
- lederatferd under stress, ledes mestring av stress, og ledes emosjonelle selvbevissthet

4. Kunnskaps- og transformasjonledelse

Studenten skal kunne redegjøre for:

- sentrale kjennetegn ved motiverende ledelse
- empowerment og individualisering, og konsekvenser og utfordringer ved ledelse av fleksible organisasjoner og selvbevisste medarbeidere
- endringsledelse og ledelse av forandringsprosesser
- hva en forstår med begrepene visjonær og strategisk ledelse
- kjennetegn ved transformerende og karismatisk ledelse
- kompetansebegrepet, og mulige strategier for å endre organisasjoners kompetanse, herunder metoder for kompetanseanalyse

5. Ledelse, makt og etikk

Studenten skal kunne redegjøre for:

- ulike former for makt og innflytelse som utøves i organisasjoner, formell og uformell ledelse, og hvordan stillingsmakt kan estimeres
- kjennetegn ved destruktiv ledelse og konsekvenser av denne type ledelse. I denne forbindelse skal en også kunne gjøre rede for forskjeller mellom sosialisert og personalisert karismatisk ledelse med vekt på personlighets-trekk.
- sentrale punkter ved verdibasert ledelse
- etiske problemstillinger og valg ved utøvelse av ledelse

6. Lederutvikling, evaluering og rekruttering

Studenten skal kunne redegjøre for:

- begrep og metoder i lederutvelgelse, herunder bruken av psykologiske tester
- hvordan ledertrekk og -atferd kan måles
- hvordan lederferdigheter kan utvikles, f.eks. basert på sosial læringsteori
- redegjøre for noen viktige elementer i et ledertreningsprogram
- rekruttering, jobb- og personanalyse som organisasjonstiltak.

7. Ledelse og verdiskaping

Studenten skal kunne redegjøre for:

- i hvilken grad ledelse og ledere bidrar til produktivitet, trivsel og motivasjon

Undervisningsform

Undervisningen blir gjennomført i 14 interaktive undervisningsbolker á 3 timer. I tillegg vil det arrangeres et introduksjonsseminar. Studentene vil også bli gitt tilbud om å delta i lærerstyrte og studentstyrte kollokviégrupper. Undervisningen vil bli gitt hvert høstsemester. Undervisning gis første gang høsten 2003.

Evaluering

Studentene skal evaluere undervisningen minst en gang i semesteret.

Anbefalt litteratur/pensum

Pensum og litteraturforslag er på ca. 1000 sider.

Vurderingsform/Eksamen

Eksamen består av en skriftlig skoleeksamen på 4 timer hvor studentene skal besvare 1 av 2 oppgaver. Det benyttes gradert karakterskala. Eksamen arrangeres hvert semester.

Forkunnskapskrav

For å kunne melde seg opp til eksamen i emnet må man ha bestått emnene PSYK102: Generell psykologi 2, PSYK103: Organisasjonspsykologi, PSYK104: Arbeidspsykologi og PSYK106: Personalpsykologi.

Vedlegg til Studieplan

Anbefalt litteratur

PSYK200 Ledelsespsykologi

Norske ledere i omskiftelige tider. Bok 1

Colbjørnsen, T., Drake, I. & Haukedal, W. (2001). Norske ledere i omskiftelige tider. Bergen: Fagbokforlaget. (154 sider totalt)

- Kap. 1 – Myter og realiteter om norske ledere. AFFs lederundersøkelse
(side 5-19) (10 s.) (1.)
- Kap. 2 – Kunden først? Konsekvensene av markedsorientering (21-28) (7 s.) (2.)
- Kap. 3 – Konkurransen og ny teknologi. Ledelse i en digital og konkurranseutsatt
(side 29-38) (9 s.) (3.)
- Kap. 4 – Det er Norge som er bra – det er Norge som er best! (side 39-52) (13 s.) (4.)
- Kap. 5 – I offentlighetens søkelys. Betydningen av medier og politiske strømninger
(side 53-60) (7 s.) (5.)
- Kap. 6 – Ja takk – alt? Medarbeideres forventninger til sine ledere (side 61- 74)
(13 s.) (6.)
- Kap. 7 – Når medarbeiderne vet mer. Ledelse av spesialister og nøkkelmedarbeidere
(side 75- 84) (9 s.) (7.)
- Kap. 8 – Nykommere og veteraner (side 85- 98) (14 s.) (8.)
- Kap. 9 – Riv pyramidene? Ledelse i hierarkier (side 99-112) (13 s.) (9.)
- Kap. 10 – Ledelse – en turbulent jobb. Usikkerhet i lederjobben
(side 113-122) (9 s.) (10.)
- Kap. 11 – Mannlig eller kvinnelig leder – spiller det noen rolle?
(side 123-132) (9 s.) (11.)
- Kap. 12 – Det er alltid for lite tid. Ledes det for lite, og administreres det for mye?
(side 133-146) (13 s.) (12.)
- Kap. 13 – Tar jobben for mye av livet? Den vanskelige avveiningen mellom jobb og
privatliv (side 21-28) (7 s.) (13.)
- Kap. 14 – Tenning – og hva med det? Forutsetninger for å lykkes
(side 157-173) (16 s.) (14.)
- Kap. 15 – Er det verdt det? (side 175-180) (5 s.) (15.)

Ledelse i teori og praksis. Bok 2

Grønhaug, K., Hellesøy, O. , Kaufmann, G. (2001). Ledelse i teori og praksis. Bergen: Fagbokforlaget. (287 sider totalt)

Kap. 1: Innledning (side 11-24) (13 s.) (16.)

Kap. 2: Hva er ledelse? (side 25-50) (25 s.) (17.)

Kap. 3: Ledelse og lederegenskaper (side 53-71) (18 s.) (18.)

Kap. 4: Lederutvelgelse (side 73-92) (19 s.) (19.)

Kap. 5: Lederatferd og lederstil (side 93-115) (22 s.) (20.)

Kap. 6: Lederutvikling (side 117-138) (21 s.) (21.)

Kap. 7: Ledelse og samspill (side 139- 156) (17 s.) (22.)

Kap. 8: Leder og medarbeidere (side 157-178) (21 s.) (23.)

Kap. 9: Fra mellomledelse til toppledelse (side 181- 198) (17 s.) (24.)

Kap. 10: Karisma, visjoner og transformasjonsledelse (side 199-220) (21 s.) (25.)

Kap. 11: Toppledere: Tenkning, informasjon, fallgruber og forbedringstiltak

(side 221-239) (18 s.) (26.)

Kap.12: Strategisk ledelse (side 241- 254) (13 s.) (27.)

Kap. 13: Topplederteam (side 255-268) (13 s.) (28.)

Kap. 14: Endringsledelse (side 269-290) (21 s.) (29.)

Kap. 15 og 16: Nye tider – nye ledelsesutfordringer. Tilbakeblikk – og et nytt perspektiv på ledelsesteorier (side 293-322) (28 s.) (30.)

Ledelse på godt og vondt. Bok 3

Skogstad, A. & Einarsen, S., red. (2002). Ledelse på godt og vondt. Bergen: Fagbokforlaget. (349 sider totalt)

Kap. 1: Skogstad, A., Einarsen, S. Effektiv ledelse: En gjennomgang av det 20. århundres viktigste perspektiver (side 15-38) (21 s.) (31.)

Kap. 2: Byrkjeflot, H. Ledelse på norsk: Motstridende tradisjoner og idealer? (side 41-60) (17 s.) (32.)

Kap. 3: Haukedal, W. Norske ledere i det nye årtusenet: Hvordan oppfatter de sin lederrolle? (side 61-78) (15 s.) (33.)

Kap. 4: Sandal, G. M. Personlighet som suksessfaktor blant norske ledere (side 79-98) (17 s.) (34.)

Kap. 5: Glasø, L. Emosjoner i organisasjoner og ledelse (side 101-124) (21 s.) (35.)

Kap. 6: Berg, M. E. Superledelse: Å lede medarbeidere til å lede seg selv (side 125-146) (18 s.) (36.)

- Kap. 7: Rise, J. & Einarsen, S. Å lede er å lede grupper: Sosial identitetsteori og ledelse (side 147- 165) (16 s.) (37.)
- Kap. 8: Moxnes, P. Det arketyperiske i ledelse: Teori og empiri (167- 191) (21 s.) (38.)
- Kap. 9: Strand, T. Å lede er å bruke makt (side 195- 211) (15 s.) (39.)
- Kap. 10: Avotie, L. Ledelse – et mannlig territorium? (213-232) (17 s.) (40.)
- Kap. 11: Einarsen, S., Skogstad, A., Aasland, M. S., Løseth, A.M.S.B. Destruktivt lederskap: årsaker og konsekvenser (side 233-254) (20 s.) (41.)
- Kap. 12: Forslin, J. Underordningens psykologi (side 255-267) (21 s.) (42.)
- Kap. 13: Thylefors, I. Ledelse innen helse og utdanning: Stilles det spesielle krav? (side 271-288) (16 s.) (43.)
- Kap. 14: Matthiesen, S. B. Situasjonsbestemt ledelse: Keiserens nye klær? (289-309) (18 s.) (44.)
- Kap. 15: Hellesøy, O. H. Stress og mestring hos ledere (side 311- 330) (18 s.) (45.)
- Kap. 16: Skogstad, A., Hetland, H. Lederevalueringer: Hvor gode og effektive er de? (side 331-351) (18 s.) (46.)
- Kap. 17: Rønning, R. AFFs Solstrandprogram: Utfordrende lederutvikling gjennom 50 år? (side 353-374) (20 s.) (47.)
- Kap. 18: Colbjørnsen, T. Byråkratiet endelikt? Ledelse av fleksible organisasjoner og selvbevisste medarbeidere (side 377-399) (20 s.) (48.)
- Kap. 19: Fløistad, G. Verdibasert ledelse: Kultur, etikk og kommunikasjon (side 401-422) (20 s.) (49.)

Perspektiver på ledelse. Bok 4

Martinsen, Ø. L., red. (2001). Perspektiver på ledelse. Oslo: Gyldendal Akademisk (187 sider totalt)

- Kap. 1: Bass, B. M. Lederskap (side 11-28) (13 s.) (50.)
- Kap. 2: Vecchio, R. P. Makt, politikk og innflytelse (side 29-54) (23 s.) (51.)
- Kap. 3: Northouse, P. G. Betydningen av lederens trekk og lederstil (side 55-80) (24 s.) (52.)
- Kap. 5: Yukl, G. Å lede organisasjonsendringer (side 115-146) (29 s.) (53.)
- Kap. 6: Martinsen, Ø. Ledelse og kompetansestyring – motivasjon, utvikling og rekruttering (side 147-186) (35 s.) (54.)
- Kap. 7: Bass, B. M. Fra transaksjonsledelse til transformasjonsledelse: Å lære å dele en visjon (side 187-201) (14 s.) (55.)
- Kap. 8: Minzberg, H. Å jobbe som leder: Myter og fakta (side 202-219) (15 s.) (56.)
- Kap. 9: Kuvaas, B. Lederen som informasjonsbehandler (side 220- 237) (13 s.) (57.)
- Kap. 10: Indvik, J. Kvinner og ledelse (side 238-263) (21 s.) (58.)

Alfabetisert forelesningsplan

Ledelsespsykologi (15 studiepoeng) *

Tema

1. Emosjoner og ledelse
2. Kunnskapsbasert ledelse – om lederen som informasjonsformidler og -sentral
3. Ledelse - også kvinners territorium?
4. Ledelse er å utøve makt – sentrale perspektiv
5. Ledelse og verdiskaping - virker ledelse?
6. Ledelse på norsk
7. Ledelse sett med historiens øyne – sentrale perspektiver
8. Lederutvelgelse og lederevaluering – et nødvendig gode eller onde?
9. Lederutvikling – realitet eller ønsketenkning?
10. Når makten blir destruktiv – om destruktiv lederskap og mobbing
11. Personlighet og lederevner – fakta og fiksjon
12. Samspill, identitet og ledelse
13. Situasjons- og kontingensorientert ledelse
14. Sosial utveksling, medarbeideres og ledes innbyrdes forventninger
15. Stress og ledelse – hvordan mestre en hektisk arbeidshverdag
16. Transformasjonsledelse og organisatorisk endring
17. Verdibasert ledelse og etikk i arbeidslivet

* 14 av temaene gis det undervisning i. Temaene kan variere for hvert semester.

Tematisk forelesningsplan

Ledelsespsykologi (15 studiepoeng) *

Ledelse – historikk og sentrale forståelsesperspektiv

- Ledelse målt med historiens øyne – sentrale perspektiv
- Ledelse på norsk

Ledelse og personegenskaper

- Ledelse - også kvinners territorium?
- Personlighet og lederevner – fakta og fiksjon

Lederutvikling, evaluering og rekruttering

- Lederutvelgelse og lederevaluering – et nødvendig gode eller onde?
- Lederutvikling – realitet eller ønsketenkning?

Ledelse, samspill og situasjonsforhold

- Emosjoner og ledelse
- Samspill, identitet og ledelse
- Situasjons- og kontingentorientert ledelse
- Sosial utveksling, medarbeideres og ledes innbyrdes forventninger
- Stress og ledelse – hvordan mestre en hektisk arbeidshverdag

Kunnskaps- og transformasjonsledelse og organisasjoners endring

- Kunnskapsbasert ledelse – om leder som informasjonsformidler og -sentral
- Transformasjonsledelse og organisatorisk endring

Ledelse, makt og etikk

- Ledelse er å utøve makt – sentrale perspektiv
- Når makten blir destruktiv – om destruktiv lederskap og mobbing
- Verdibasert ledelse og etikk i arbeidslivet

Ledelse og verdiskaping

- Ledelse og verdiskaping – virker ledelse?

—

* 14 av temaene gis det undervisning i. Temaene kan variere for hvert semester.

Leseguide

Ledelsespsykologi (15 studiepoeng) *

Ledelse – historikk og sentrale forståelsesperspektiv	Leseguide – art. nr.
Ledelse sett med historiens øyne – sentrale perspektiv	16, 17, 30, 31, 50, 56
Ledelse på norsk	1, 4, 5, 32, 33, 47
Ledelse og personegenskaper	
Ledelse - også kvinners territorium?	11, 24, 40, 58
Personlighet og lederevner – fakta og fiksjon	1, 18, 20, 34, 38, 52, 54
Lederutvikling, evaluering og rekruttering	
Lederutvelgelse og lederevalueringer – et nødvendig gode eller onde?	19, 46, 47, 54
Lederutvikling – realitet eller ønsketenkning?	21, 26, 27, 47, 54
Ledelse, samspill og situasjonsforhold	
Emosjoner og ledelse	10, 15, 35, 45
Samspill, identitet og ledelse	22, 37
Situasjons- og kontingensorientert ledelse	14, 31, 36, 44, 48
Sosial utveksling, medarbeideres og ledes innbyrdes forventninger	6, 23, 42, 54, 57, 17
Stress og ledelse – hvordan mestre en hektisk hverdag	12, 13, 38, 42, 45
Kunnskaps- og transformasjonsledelse og organisasjoners endring	
Kunnskapsbasert ledelse – om leder som informasjonssentral og som informasjonssentral	7, 3, 24, 27, 43, 48, 57
Transformasjonsledelse og organisatorisk endring	9, 2, 25, 27, 29, 53, 54
Ledelse, makt og etikk	
Ledelse er å utøve makt – sentrale perspektiv	39, 43, 51
Når makten blir destruktiv – om destruktiv lederskap og mobbing	25, 27, 35, 39, 41, 42, 51
Verdibasert ledelse og etikk i arbeidslivet	32, 41, 43, 46, 49, 50, 51
Ledelse og verdiskaping	
Ledelse og verdiskaping – virker ledelse?	30

—
* 14 av temaene gis det undervisning i. Temaene kan variere for hvert semester.